

РЕШЕНИЕ

№ 10372

гр. София, 16.03.2026 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Трето отделение 66 състав, в
публично заседание на 10.03.2026 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Теодора Василева

при участието на секретаря Ася Лекова, като разглежда дело номер **13173** по описа за **2025** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 145 и следващите от Административнопроцесуалния кодекс (АПК) във връзка с чл. 10, ал. 6 от Закона за семейните помощи за деца (ЗСПД).
Образувано е по жалба на Н. П. С., гражданка на У., с предоставена временна закрила в Република България, подадена чрез адв. В. П., срещу заповед № ЗСПД/Д-С-КС/8944/06.10.2025 г. на директора на Дирекция „Социално подпомагане“ (ДСП) – Красно село, с която на основание чл. 3, т. 5 от ЗСПД ѝ е отказана еднократна помощ по чл. 10а, ал. 1 от ЗСПД.

С жалбата се излагат доводи за незаконосъобразност на оспорената заповед, поради нарушение на материалния закон. Твърди се, че административният орган е тълкувал неправилно разпоредбата на чл. 3, т. 5 от ЗСПД, като се мотивира извод, че е допустимо кръгът на правоимащите лица да се определи от специален закон, какъвто се явява ЗУБ. Излагат се съображения, че Конвенцията за правата на детето се прилага с предимство пред нормите на вътрешното право.

Прави се искане оспореният акт да бъде отменен. Претендират се разноси за адвокатско възнаграждение на основание чл. 38, ал. 2, вр. чл. 38, ал. 1, т. 2 от Закона за адвокатурата (ЗА).

Ответникът – директорът на Дирекция „Социално подпомагане“ – Красно село, към Регионална дирекция С.-град, не изразява становище за неоснователност на жалбата.

Административен съд – София-град, III отделение, 66-ти състав, като обсъди твърденията на страните и прецени събраните по делото доказателства, намира за установено от фактическа страна следното:

Жалбоподателката Н. П. С. е гражданка на У. с предоставена временна закрила към настоящия момент, видно от представеното копие от регистрационна карта. Не се спори, че със същия статут

е и детето М. С.

Видно от представеното удостоверение детето е записано, като ученичка в трети клас в 34 Основно училище „С. Ш.“ в редовна форма на обучение през учебната 2025/2026 г.

На 24.09.2025 г. Н. П. С. е подала заявление-декларация вх. № ЗСПД/Д- С–КС/8944 за отпускане на еднократна помощ за ученици, записани в първи, втори, тети и четвърти клас по чл. 10а от ЗСПД, за детето си. В хода на административното производство е извършен предварителен контрол за законосъобразност, преди взимане на решение за предоставяне на социална подкрепа, за което е изготвен нарочен лист от 06.10.2025 г.

На 06.10.2025 г. със заповед № ЗСПД/Д-С-КС/8944 на директора на ДСП – Красно село, на основание чл. 10, ал. 4 от ЗСПД и чл. 4, ал. 1 от ППЗСПД, във връзка с чл. 10а, ал. 5 и ал. 6 ЗСПД на Н. П. С. е отказано отпускането на еднократна помощ за детето М. С.. В мотивите на заповедта е посочено, че на основание чл. 3, т. 5 от ЗСПД – членовете на семейството са граждани на У. и няма сключена спогодба между Република България и У. за изплащане на семейни помощи за деца.

Процесната заповед е съобщена на заявителката на 25.11.2025 г. Жалбата срещу нея е постъпила в АССГ на 08.12.2025 г.

При така установеното от фактическа страна от правна страна съдът приема следното:

Жалбата е процесуално допустима - подадена е срещу подлежащ на съдебен контрол административен акт, от надлежна страна, в срока по чл. 149 от АПК във вр. с чл. 10, ал. 6 от ЗСПД.

Разгледана по същество, жалбата е основателна.

Съгласно чл. 10, ал. 4, във връзка с чл. 10, ал. 5 от ЗСПД, отпускането на семейни помощи за деца или отказът за отпускането им се извършва със заповед на директора на Дирекция „Социално подпомагане“ или упълномощено от него лице. Съобразно това оспореният в настоящия случай административен акт е издаден от компетентен орган, в рамките на предоставената му от закона материална, териториална и функционална компетентност, като следва да се посочи, че в случая е подписана от и.д. директор на ДСП – Красно [населено място], съгласно представена по делото заповед ЧР-7 188 от 01.10.2025 г. Издадена е и при спазване на законовите изисквания за форма и съдържание, както и при спазване на административнопроизводствените правила.

Спорът по същество на делото е относно материалната законосъобразност на акта и съответствието му с целта на закона.

Съгласно чл. 10а, ал. 1 от ЗСПД на семействата, чиито деца са записани в първи клас или са записани или продължават обучението си във втори, трети и четвърти клас на училище, се отпуска еднократна помощ за покриване част от разходите в началото на учебната година, когато децата живеят постоянно в страната и не са настанени за отглеждане извън семейството по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето. Съгласно чл. 10а, ал. 2 от ЗСПД, помощта по ал. 1 се отпуска независимо от дохода на семейството. Според чл. 10а, ал. 5 от ЗСПД, размерът на еднократната помощ се определя ежегодно в закона за държавния бюджет на Република България за съответната година, но е не по-малък от предходната година, а съгласно ал. 6 помощта по ал. 1 се изплаща на два пъти, като 50 на сто от нейния размер се изплаща след влизане в сила на заповедта за отпускането ѝ, а остатъкът се изплаща в началото на втория учебен срок, ако детето продължава да посещава училище.

В нормата на чл. 3 от ЗСПД е очертан кръгът от лица, които имат право на семейни помощи за деца, а именно: 1. бременните жени – български граждани; 2. семействата на българските граждани – за децата, които отглеждат в страната; 3. семействата, в които единият от родителите е български гражданин – за децата с българско гражданство, които отглеждат в страната; 4.

семействата на роднини, близки или приемни семейства – за децата, настанени по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето; 5. бременните жени – чужди граждани, и семействата на чужди граждани, които постоянно пребивават и отглеждат децата си в страната, ако получаването на такива помощи е предвидено в друг закон или в международен договор, по който Република България е страна.

Процесният отказ е мотивиран с липсата на част от предпоставките на чл. 3, т. 5 ЗСПД - членовете на семейството на жалбоподателката са украински граждани, като не е налична сключена спогодба между Република България и У. за изплащане на семейни помощи за деца.

Между Република България и У. е сключен договор за социално осигуряване (Ратифициран със закон, приет от XXXIX Народно събрание на 28 ноември 2001 г. – ДВ, бр. 107 от 2001 г. в сила от 1 април 2003 г.). Доколкото обаче социалните помощи не са част от системата на социалното осигуряване, действително цитираният по-горе договор се явява неприложим в конкретния случай.

По силата на Решение № 144/10.03.2022 г. на Министерския съвет е предоставена временна закрила на разселените лица от У. в съответствие с Решение за изпълнение на Съвета на Европейския съюз (ЕС) 2022/382 от 04.03.2022 г. за установяване на съществуването на масово навлизане на разселени лица от У. по смисъла на член 5 от Директива 2001/55/ЕО и за въвеждане на временна закрила. Временната закрила е предоставена от 24.02.2022 г. за срок от една година, като с последващи решения на Министерския съвет, последното от които с № 79 от 20.02.2025 г., срокът на временната закрила е удължен до 04.03.2026 г.

По делото не е спорно, че жалбоподателката е чужденка – украинска гражданка с предоставена временна закрила и отглежда детето си – също украински гражданин, в семейна среда.

Спорът се свежда до това дали е право за лицата, на които е предоставена временна закрила, да се ползват от системата на социалните помощи на държавата, в която пребивават, в частност от предвидените по ЗСПД в Република България помощи.

От анализа на правилата, съдържащи се в разпоредбите от ЗСПД, е видно, че законът не съдържа изрична регламентация дали и при какви условия могат да се предоставят семейни помощи за деца на чужди граждани, на които е предоставена временна закрила.

Съгласно разпоредбата на чл. 2, ал. 1 от Закона за чужденците в Република България (ЗЧРБ) чужденец по смисъла на този закон е всяко лице, което не е български гражданин, а съгласно разпоредбата на чл. 39, ал. 1, т. 4 от Закона за убежището и бежанците (ЗУБ) чужденците с предоставена временна закрила имат право на социално подпомагане. Разпоредбата не съдържа ограничение относно вида на социалното подпомагане, поради което следва да се приеме, че обхваща и семейните помощи за деца по ЗСПД. Следователно, жалбоподателката, както и малолетното ѝ дете, могат да се ползват от правата и задълженията на чужденец с предоставена временна закрила.

Разпоредбата на чл. 3, т. 5 от ЗСПД не съдържа специални правила относно приложимостта му за чужденци с предоставена временна закрила, но предвижда права за чужденци, ако това е уредено в международен договор или в друг закон. Именно по силата на друг закон – Законът за убежището и бежанците и по-конкретно по силата на чл. 39, ал. 1, т. 4 от ЗУБ, както и на чл. 2, ал. 6 от ЗСП, жалбоподателката като законен представител на малолетното си дете, има право на социално подпомагане – в случая и на разглежданите семейни помощи за деца по смисъла на чл. 10а от ЗСПД. Това е така, доколкото системата на социалното подпомагане включва дейности по предоставяне на социални помощи за лица и семейства, семейни помощи за деца, помощи за ветерани от войните и подкрепа на хората с трайни увреждания.

Следва да се отбележи също, че семейните помощи за деца по ЗСПД са особен вид социални

помощи по смисъла на чл. 47, ал. 1 от КРБ, които се финансират от държавния бюджет, съгласно чл. 5 от ЗСПД (Решение № 2 от 2006 г. по к. д. № 9 от 2005 г. на Конституционния съд на Република България). Те се предоставят с оглед на разходите по издръжката на децата и са израз на социалната функция на държавата, която е задължена да подпомага отглеждането на децата в семейна среда от родителите и от лицата, полагащи грижи за тях, съгласно чл. 1, ал. 2 от ЗСПД и да осигурява най-добрия им интерес в съответствие с принципа по чл. 3, т. 3 от Закона за закрила на детето.

В случая основанието за достъп до социално подпомагане произтича от националното право (чл. 39, ал. 1, т. 4 ЗУБ и чл. 2, ал. 6 ЗСП), а нормите на правото на ЕС се ползват като тълкувателен ориентир относно принципите за равнопоставеност и недискриминация.

Тълкуването, възприето от административния орган по чл. 3, т. 5 от ЗСПД, не е съобразено и с утвърдените стандарти в правото на ЕС относно достъпа до социално подпомагане на лица под закрила, в т. ч. тези по чл. 28, § 1 от Директива 2004/83/ЕО, развити и кодифицирани в действащата Директива 2011/95/ЕС. Съгласно посочената разпоредба държавите членки полагат грижи получилият статут на бежанец или статут на субсидиарна закрила да получават в държавата членка, която им е предоставила статута, необходимото социално подпомагане, равностойно на предвиденото за гражданите на тази държава членка. В т. 45 от Преамбюла на Директива 2011/95/ЕС е посочено, че с цел да се избегнат социални трудности е уместно на лицата, на които е предоставена международна закрила, да се осигури адекватна социална помощ и средства за издръжка, без дискриминация в контекста на социалното подпомагане. Макар временната закрила да представлява самостоятелен правен институт, отделен от субсидиарната закрила, принципите, заложи в Директива 2011/95/ЕС, отразяват общите стандарти на правото на ЕС относно достъпа до социално подпомагане и следва да бъдат съобразени при тълкуването на националното право.

В този смисъл семейните помощи за деца представляват елемент от системата на социалното подпомагане и следва да бъдат предоставяни при равнопоставен достъп, доколкото националното право допуска предоставянето им и не предвижда изключване на лицата с предоставена временна закрила. Подобен резултат съответства и на целта на закона – подпомагане на отглеждането и обучението на децата, живеещи на територията на страната, при гарантиране на най-добрия им интерес.

Предвид изложеното се налага извод, че при наличие на признато от националното право на социално подпомагане за чужденци с предоставена временна закрила, тези лица и децата им не могат да бъдат изключени от кръга на правоимащите по чл. 3, т. 5 от ЗСПД единствено поради липса на двустранна спогодба със съответната държава. Подобно тълкуване би довело до необосновано по-неблагоприятно третиране и би било в противоречие с целта на закона и с принципа за закрила на най-добрия интерес на детето.

В този смисъл е и константната и непротиворечива съдебна практика на административните съдилища, напр. Решение № 12815 от 21.11.2025 г. на АС - Варна по адм. д. № 2118/2025 г.; Решение № 9368 от 30.10.2025 г. на АС - Бургас по адм. д. № 1415/2025 г.; Решение № 26504 от 9.12.2024 г. на АССГ по адм. д. № 10706/2024 г.; Решение № 9935 от 12.11.2025 г. на АС - Бургас по адм. д. № 1713/2025 г.; Решение № 247 от 9.01.2024 г. на АССГ по адм. д. № 10849/2023 г.; Решение № 16526 от 14.05.2025 г. на АССГ по адм. д. № 10672/2024 г.; Решение № 121 от 5.01.2024 г. на АССГ по адм. д. № 9825/2023 г.; Решение № 4509 от 13.11.2025 г. на АС - Стара Загора по адм. д. № 884/2025 г. и др.

За пълнота на изложението следва да се посочи, че настоящият състав е запознат с Определение № 11965 от 4.11.2025 г. на Административен съд – Варна, постановено по адм. д. № 2570/2025 г.,

с което на основание чл. 267, първи параграф, буква "б" от Договора за функционирането на Европейския съюз е отправено преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз относно тълкуването на разпоредби от Директива 2001/55/ЕО и Хартата на основните права на Европейския съюз във връзка с приложението на чл. 3, т. 5 от ЗСПД спрямо граждани на трети държави, ползващи се с временна закрила. Настоящият съдебен състав намира, че липсват основания за спиране на производството по настоящото дело, доколкото спорът може да бъде разрешен въз основа на действащото национално право, а именно разпоредбите на чл. 39, ал. 1, т. 4 от Закона за убежището и бежанците и чл. 2, ал. 6 от Закона за социално подпомагане, които изрично признават правото на социално подпомагане на лицата с предоставена временна закрила. Изходът на делото не е обусловен пряко от отговора на Съда на Европейския съюз по поставените въпроси, тъй като правото, на което се основава претенцията, произтича от вътрешното право, а нормите на правото на ЕС се използват като тълкувателен ориентир относно принципите на равнопоставеност и недискриминация. Същевременно следва да се отчете и наличието на константна и непротиворечива практика на административните съдилища в страната по идентични казуси, което изключва необходимостта от спиране на производството до произнасянето на Съда на Европейския съюз.

По изложените съображения, съдът намира, че оспорената заповед е незаконосъобразна, поради което същата следва да бъде отменена, а преписката изпратена на административния орган за ново произнасяне при спазване на указанията по тълкуването и прилагането на закона, дадени в мотивите на настоящото решение. На основание чл. 174 от АПК следва да бъде определен срок за издаване на административния акт, а именно четиринадесет дни.

С оглед изхода на делото и на основание чл. 143, ал. 1 от АПК, в полза на процесуалния представител на жалбоподателя по реда на чл. 38, ал. 2 във вр. с чл. 38, ал. 1, т. 2 и т. 3 от ЗА следва да се присъдят направените в производството разноски в минималния размер, предвиден в чл. 8 от Наредба № 1 от 09.07.2004 г. за възнаграждения за адвокатска работа. Приложено е адвокатско пълномощно и договор за правна помощ и съдействие от 05.12.2025 г. (л. 6-7), от който е видно, че на жалбоподателя се предоставя правна помощ на основание чл. 38, ал. 1, т. 2 от ЗА. Правото на адвоката да окаже правна помощ на лице по чл. 38, ал. 1, т. 2 от ЗА е установено със закон и в случаите, когато в съдебното производство насрещната страна дължи разноски, съгласно чл. 38, ал. 2 от ЗА адвокатът, оказал на страната безплатна правна помощ, има право на адвокатско възнаграждение в размер, определен от съда, но не по-нисък от предвидения в Наредбата по чл. 36, ал. 2. За да упражни правото си, адвокатът следва да представи сключен със страната договор за правна защита и съдействие, в който да посочи, че помощта се осъществява безплатно на основание чл. 38, ал. 1, т. 2 от ЗА. В конкретния случай посочените предпоставки са налице, поради което Агенцията за социално подпомагане – юридическото лице, в чиято структура е органът-ответник следва да бъде осъдена да заплати на адв. В. П. разноски в размер на 511,29 евро, определени на основание чл. 38, ал. 2 от ЗА във връзка с чл. 8, ал. 3 от Наредба № 1 от 09.07.2004 г. за възнаграждения за адвокатска работа.

По изложените съображения и на основание чл. 173, ал. 2 от АПК Административен съд София - град, III отделение, 66-ти състав,

РЕШИ:

ОТМЕНЯ заповед № ЗСПД/Д–С–КС/8944/06.10.2025 г. на директора на Дирекция „Социално подпомагане“ – Красно село.

ИЗПРАЩА преписката на директора на Дирекция „Социално подпомагане“ – Красно

село за ново произнасяне по заявление-декларация вх. № ЗСПД/Д-С-КС/8944 от 24.09.2025 г. за отпускане на еднократна помощ за ученици, записани в първи, втори, трети и четвърти клас по чл. 10а от Закона за семейни помощи за деца.

ОПРЕДЕЛЯ срок за произнасяне на административния орган – 14-дневен от получаване на преписката.

ОСЪЖДА Агенцията за социално подпомагане да заплати на адв. В. В. П., личен № [ЕГН], Софийска адвокатска колегия, разноски по делото в размер на 511,29 (петстотин и единадесет евро и двадесет и девет евроцента) евро.

Решението не подлежи на обжалване на основание чл. 10, ал. 6 от Закона за семейни помощи за деца.

СЪДИЯ: